

KONSERVATOR HENNING GILLSTRÖM.

AV SIGVARD KARLSSON.

För att ge full rättvisa åt en skildring av en sådan personlighet som konservatorn och konstnären Henning Gillström i Ljunggården skulle det nog behövas en diger volym. Otaliga äro historierna om honom, och mycket skulle väl bedömas som överdrifter. På det här utrymmet får jag dock inskränka mig till en liten del av mina minnen av Gillström och hans Österås.

När man blivit lite till åren och tänker tillbaka på sitt liv, gör man väl ofta ett överslag av vad man upplevt och utträttat. Man finner då en del "milstolpar", i minnet outplånliga intryck och erfarenheter. En sådan milstolpe i mitt liv var Gillström. Den dagen då jag för första gången trädde in i det lilla köket i hans stuga inleddes en ny och utomordentligt givande epok i mitt liv. Jag konfronterades med en naturmänniska och levnadskonstnär av stora mått. Mitt intresse för djur och natur djupnade och förstorades, efterhand som jag fick ta del av hans rika erfarenhet. Det första intrycket av Gillströms kök, som också var hans ateljé och arbetsrum, står fortfarande outplånligt inristat i mitt minne, fast det är över fyrtio år sedan. Uppstoppade, färdiga och halvfärdiga djur och fåglar på bänkar och hyllor och hängande i taket. Burkar och flaskor med dödskalleetiketter bland kaffekoppar och tallrikar på bordet, vedspisen, fotogenlampan, hagelbössan och utdragssoffan under fönstret med de många årtalen och namnen i locket. Och så Gillström själv, så som vi alla minns honom, med sitt lättsamma och kamratliga sätt. Hans lite svajjiga gång. Den karaktäristiska vanan att lägga huvudet på sned i handflatan ibland när han talade och uttrycket "jäklar si"! Hans vördnad var lika stor mot sina medmänniskor som för natur och djurliv, och de gånger var nog lätt räknade, då han inte mötte besökaren med sitt varma och ärligt menade "välkommen".

Hans finrum var som ett museum. Där fanns en mångfald uppstoppade djur och fåglar i ett stort glasskåp, och framför ett av fönstren bredde en kungsörn ut sina mäktiga vingar. Väggarna pryddes av tavlor i olika storlekar som han målat. På en av dem fräste ett träande lodjur ilsket mot flera attackerande hundar, varav en låg på rygg på marken illa sargad. Då brasan tändes i den öppna spisen var det som om allt fick liv. Vedens sprakande blev lodjurets fräsande, och det flackande eldskenet fick ögonen att glimma hotfullt på en berguv i glasskåpet.

I Gillströms samlingar fanns en gammal mynningsladdare, som han påstod hade tillhört den beryktade Pinntorpafrun. Jag vet inte om det blev utrönt om detta var sanning, men en dyrgrip var det förvisso, och han till och med laddade och sköt med den ibland. Någon jägare i egentlig mening var han väl inte, utan det var nog mest för yrkesändamål, som han använde sina vapen. Under de viltrika åren på tju- och trettioalet var det inte långt mellan bona av duvhök och sparvhök. Sparvuggla och skogsuv voro ännu allmänna, och berguven häckade vid Uppsjön. Under vår- och höststräcket drog också många sällsynta arter förbi hans stuga.

Musiken var ett dominerande inslag i Österås, och Gillström trakterade både fiol och mandolin. Han var väl inte direkt någon virtuos, men hans musikinlevelse den var djup och äkta. Det fanns flera sångarförmågor bland hans vänner, som kunde åstadkomma verkliga högtidsstunder. Hur väl minns jag inte de tillfällen då Edvin Andersson till eget ackompanjemang på mandolinen sjöng "Du svarte zigenare", med Gillström som andaktsfull lyssnare med huvudet mer än vanligt på sned. Han blev mycket betagen i den chilenska sångerskan Rosita Serrano, som under andra världskriget uppehöll sig i Sverige. Han skaffade flera av hennes grammofonskivor, och hon låg länge på toppen av musiken och sången.

Det är nu över tjugo år sedan Gillström gick bort, men hans minne lever kvar. I solröken över Kvarnbråten och Spåmajas, i orrspelet och storspovens drill på Rid-dargårdsgårderna en blå april morgon, och i morkulldraget i sammetsmjuk majs-kymning över Österås.